C/2024/6832

29.11.2024

PRIPOROČILO SVETA

z dne 21. oktobra 2024

o ekonomski, proračunski in strukturni politiki ter politiki zaposlovanja Slovaške

(C/2024/6832)

SVET EVROPSKE UNIJE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije ter zlasti člena 121(2) in člena 148(4) Pogodbe,

ob upoštevanju Uredbe (EU) 2024/1263 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2024 o učinkovitem usklajevanju ekonomskih politik in večstranskem proračunskem nadzoru ter razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1466/97 ([1]) in zlasti člena 3(3) Uredbe,

ob upoštevanju Uredbe (EU) št. 1176/2011 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. novembra 2011 o preprečevanju in odpravljanju makroekonomskih neravnotežij ([2]) ter zlasti člena 6(1) Uredbe,

ob upoštevanju priporočila Evropske komisije,

ob upoštevanju resolucij Evropskega parlamenta,

ob upoštevanju sklepov Evropskega sveta,

ob upoštevanju mnenja Odbora za zaposlovanje,

ob upoštevanju mnenja Ekonomsko-finančnega odbora,

ob upoštevanju mnenja Odbora za socialno zaščito,

ob upoštevanju mnenja Odbora za ekonomsko politiko,

ob upoštevanju naslednjega:

(1) Uredba (EU) 2021/241 Evropskega parlamenta in Sveta ([3]), s katero je bil vzpostavljen Mehanizem za okrevanje in odpornost (v nadaljnjem besedilu: Mehanizem), je začela veljati 19. februarja 2021. Mehanizem državam članicam zagotavlja finančno podporo za izvajanje reform in naložb s pomočjo fiskalne spodbude, ki jo financira Unija. V skladu s prednostnimi nalogami evropskega semestra za usklajevanje ekonomskih politik Mehanizem pripomore k doseganju gospodarskega in socialnega okrevanja ter izvajanju trajnostnih reform in naložb, predvsem tistih za spodbujanje zelenega in digitalnega prehoda ter krepitev odpornosti gospodarstev držav članic. Poleg tega prispeva h krepitvi javnih financ, spodbujanju rasti in ustvarjanja delovnih mest v srednje- in dolgoročnem obdobju, izboljševanju teritorialne kohezije v Uniji ter podpiranju nadaljnjega izvajanja evropskega stebra socialnih pravic.

(2) Cilj Uredbe (EU) 2023/435 Evropskega parlamenta in Sveta ([4]) (v nadaljnjem besedilu: uredba REPowerEU), ki je bila sprejeta 27. februarja 2023, je čim prej postopno odpraviti odvisnost Unije od uvoza ruskih fosilnih goriv. To bi pripomoglo k doseganju energetske varnosti in diverzifikaciji oskrbe Unije z energijo, hkrati pa povečalo uporabo energije iz obnovljivih virov, zmogljivosti za shranjevanje energije in energetsko učinkovitost. Slovaška je v svoj

([1]) UL L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([2]) UL L 306, 23.11.2011, str. 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.
([3]) Uredba (EU) 2021/241 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. februarja 2021 o vzpostavitvi Mehanizma za okrevanje in odpornost (UL L 57, 18.2.2021, str. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).
([4]) Uredba (EU) 2023/435 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. februarja 2023 o spremembi Uredbe (EU) 2021/241 glede poglavij REPowerEU v načrtih za okrevanje in odpornost ter spremembi uredb (EU) št. 1303/2013, (EU) 2021/1060 in (EU) 2021/1755 ter Direktive 2003/87/ES (UL L 63, 28.2.2023, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

nacionalni načrt za okrevanje in odpornost dodala novo poglavje REPowerEU za financiranje ključnih reform in naložb, ki bodo pomagale doseči cilje načrta REPowerEU.

(3) Komisija je 16. marca 2023 objavila sporočilo z naslovom Dolgoročna konkurenčnost EU: pogled v obdobje po letu 2030, da bi prispevala k odločitvam o politikah in ustvarila okvirne pogoje za povečanje rasti. V sporočilu je opredeljenih devet dejavnikov konkurenčnosti, ki se medsebojno krepijo. Med temi dejavniki se dostop do zasebnega kapitala, raziskave in inovacije, izobraževanje in spretnosti ter delujoč enotni trg poudarjajo kot najpomembnejše prednostne naloge politike za reforme in naložbe za reševanje sedanjih izzivov glede produktivnosti ter za krepitev dolgoročne konkurenčnosti Unije in njenih držav članic. Komisija je 14. februarja 2024 objavila sporočilo z naslovom Letno poročilo o enotnem trgu in konkurenčnosti za leto 2024. V tem sporočilu so podrobno opisane konkurenčne prednosti in izzivi evropskega enotnega trga, pri čemer se spremlja letni razvoj glede na devet dejavnikov konkurenčnosti.

(4) Komisija je 21. novembra 2023 sprejela letni pregled trajnostne rasti za leto 2024, ki zaznamuje začetek evropskega semestra za usklajevanje ekonomskih politik za leto 2024. Evropski svet je 22. marca 2024 potrdil prednostne naloge iz letnega pregleda trajnostne rasti za leto 2024 v zvezi s štirimi razsežnostmi konkurenčne trajnostnosti. Komisija je 21. novembra 2023 na podlagi Uredbe (EU) št. 1176/2011 sprejela tudi poročilo o mehanizmu opozarjanja za leto 2024, v katerem je Slovaško opredelila kot eno od držav članic, ki so jih morda prizadela neravnotežja ali za katere obstaja tveganje, da bi jih ta prizadela, ter bo zanje treba opraviti poglobljeni pregled. Komisija je 16. januarja 2024 sprejela tudi mnenje o osnutku proračunskega načrta Slovaške za leto 2024. Sprejela je tudi priporočilo za priporočilo Sveta o ekonomski politiki euroobmočja ter predlog skupnega poročila o zaposlovanju za leto 2024 z analizo izvajanja smernic za zaposlovanje in načel evropskega stebra socialnih pravic. Svet je priporočilo o ekonomski politiki euroobmočja ([5]) (v nadaljnjem besedilu: priporočilo o euroobmočju za leto 2024) sprejel 12. aprila 2024, skupno poročilo o zaposlovanju pa 11. marca 2024.

(5) 30. aprila 2024 je začel veljati novi okvir ekonomskega upravljanja Unije. Okvir vključuje novo Uredbo (EU) 2024/1263 o učinkovitem usklajevanju ekonomskih politik in večstranskem proračunskem nadzoru, spremenjeno Uredbo Sveta (ES) št. 1467/97 ([6]) o pospešitvi in razjasnitvi izvajanja postopka v zvezi s čezmernim primanjkljajem in spremenjeno Direktivo 2011/85/EU ([7]) o zahtevah v zvezi s proračunskimi okviri držav članic. Cilj novega okvira ekonomskega upravljanja je z reformami in naložbami spodbujati zdrave in vzdržne javne finance, trajnostno in vključujočo rast ter odpornost in preprečiti čezmerni javnofinančni primanjkljaj. Novi okvir ekonomskega upravljanja tudi spodbuja nacionalno odgovornost in je usmerjen bolj srednjeročno, hkrati pa je izvrševanje učinkovitejše in doslednejše. Vsaka država članica mora Svetu in Komisiji predložiti nacionalni srednjeročni fiskalno-strukturni načrt. Nacionalni srednjeročni fiskalno-strukturni načrt vsebuje fiskalne, reformne in naložbene zaveze države članice in zajema obdobje štirih ali petih let, odvisno od rednega trajanja zakonodajnega obdobja v zadevni državi članici. Pot gibanja očiščenih odhodkov ([8]) v nacionalnih srednjeročnih fiskalno-strukturnih načrtih mora biti skladna z zahtevami iz Uredbe (EU) 2024/1263, vključno z zahtevami, da se začne dolg sektorja država najpozneje do konca prilagoditvenega obdobja dovolj verjetno zmanjševati ali se še naprej zmanjšuje ali pa ostane na preudarni ravni pod 60 % bruto domačega proizvoda (BDP) ter da se primanjkljaj sektorja država srednjeročno zmanjša pod referenčno vrednost 3 % BDP iz Pogodbe in/ali ohranja pod to vrednostjo. Kadar se država članica zaveže ustreznemu sklopu reform in naložb v skladu z merili iz Uredbe (EU) 2024/1263, se lahko prilagoditveno obdobje podaljša za največ tri leta. V podporo pripravi teh nacionalnih srednjeročnih fiskalno-strukturnih načrtov je Komisija 21. junija 2024 objavila smernice o informacijah, ki jih morajo zagotoviti države članice v svojih nacionalnih srednjeročnih fiskalno-strukturnih načrtih in letnih poročilih o napredku. Komisija je v skladu s členoma 5 in 36 Uredbe (EU) 2024/1263 državam članicam posredovala referenčne smeri in tehnične informacije, kjer je bilo to ustrezno. Države članice morajo svoje nacionalne srednjeročne fiskalno-strukturne načrte predložiti

([5]) Priporočilo Sveta z dne 12. aprila 2024 o ekonomski politiki euroobmočja (UL C, C/2024/2807, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2807/oj).

([6]) Uredba Sveta (ES) št. 1467/97 z dne 7. julija 1997 o pospešitvi in razjasnitvi izvajanja postopka v zvezi s čezmernim primanjkljajem (UL L 209, 2.8.1997, str. 6, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1467/oj).

([7]) Direktiva Sveta 2011/85/EU z dne 8. novembra 2011 o zahtevah v zvezi s proračunskimi okviri držav članic (UL L 306, 23.11.2011, str. 41, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/85/oj).

([8]) Očiščeni odhodki, kot so opredeljeni v členu 2, točka (2), Uredbe (EU) 2024/1263: Očiščeni odhodki pomenijo javnofinančne odhodke brez (i) odhodkov za obresti, (ii) diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov, (iii) odhodkov za programe Unije, ki so v celoti izravnani s prihodki iz skladov Unije, (iv) nacionalnih odhodkov za sofinanciranje programov, ki jih financira Unija, (v) cikličnih elementov odhodkov za denarna nadomestila za brezposelnost ter (vi) enkratnih in drugih začasnih ukrepov.

do 20. septembra 2024, razen če se država članica in Komisija dogovorita o razumnem podaljšanju tega roka. Države članice lahko v skladu z nacionalnim pravnim okvirom o osnutku svojih srednjeročnih načrtov razpravljajo z nacionalnimi parlamenti, neodvisne fiskalne institucije lahko prosijo, da izdajo mnenje, ter se lahko posvetujejo s socialnimi partnerji in drugimi nacionalnimi deležniki.

(6) Evropski semester za usklajevanje ekonomskih politik se v letu 2024 nadalje razvija v skladu z izvajanjem Mehanizma. Za izpolnjevanje prednostnih nalog politik v okviru evropskega semestra je še vedno bistveno, da se v celoti izvajajo načrti za okrevanje in odpornost, saj prispevajo k učinkoviti obravnavi vseh ali znatnega dela izzivov, opredeljenih v zadevnih specifičnih priporočilih za države, izdanih v zadnjih letih. Specifična priporočila za države iz let 2019, 2020, 2022 in 2023 ostajajo enako relevantna tudi za načrte za okrevanje in odpornost, ki so bili dopolnjeni, posodobljeni ali spremenjeni v skladu s členi 14, 18 in 21 Uredbe (EU) 2021/241.

(7) Slovaška je 29. aprila 2021 Komisiji predložila nacionalni načrt za okrevanje in odpornost v skladu s členom 18(1) Uredbe (EU) 2021/241. Komisija je na podlagi člena 19 Uredbe (EU) 2021/241 in v skladu s smernicami za ocenjevanje iz Priloge V k navedeni uredbi ocenila ustreznost, uspešnost, učinkovitost in skladnost načrta za okrevanje in odpornost. Svet je 13. julija 2021 sprejel Izvedbeni sklep o odobritvi ocene načrta za okrevanje in odpornost za Slovaško ([9]), ki je bil spremenjen 14. julija 2023 na podlagi člena 18(2) Uredbe (EU) 2021/241 zaradi posodobitve najvišjega finančnega prispevka za nepovratno finančno podporo in vključitve poglavja REPowerEU ([10]). Izplačilo obrokov je pogojeno s sprejetjem sklepa Komisije v skladu s členom 24(5) Uredbe (EU) 2021/241, ki ugotavlja, da je Slovaška zadovoljivo izpolnila ustrezne mejnike in cilje, določene v Izvedbenem sklepu Sveta. Predpostavlja se, da so mejniki in cilji zadovoljivo izpolnjeni, če zadevna država članica ni razveljavila ukrepov.

(8) Slovaška je 24. aprila 2024 predložila nacionalni reformni program za leto 2024 in program stabilnosti za leto 2024 v skladu s členom 4(1) Uredbe (ES) št. 1466/97 ([11]). V skladu s členom 27 Uredbe (EU) 2021/241 nacionalni reformni program za leto 2024 odraža tudi polletno poročanje Slovaške o napredku pri uresničevanju načrta za okrevanje in odpornost.

(9) Komisija je 19. junija 2024 objavila poročilo o državi za Slovaško za leto 2024. V njem je ocenila napredek Slovaške pri izvajanju zadevnih specifičnih priporočil za državo, ki jih je Svet sprejel med letoma 2019 in 2023, ter izvajanje načrta za okrevanje in odpornost na Slovaškem. Na podlagi te analize so bile v poročilu o državi opredeljene vrzeli v zvezi z izzivi, ki jih načrt za okrevanje in odpornost ne obravnava ali jih obravnava le delno, kot tudi novimi in nastajajočimi izzivi. V njem je bil ocenjen tudi napredek Slovaške pri izvajanju evropskega stebra socialnih pravic, pa tudi pri doseganju krovnih ciljev Unije glede zaposlovanja, spretnosti in zmanjševanja revščine ter ciljev trajnostnega razvoja Združenih narodov.

(10) Komisija je za Slovaško opravila poglobljeni pregled v skladu s členom 5 Uredbe (EU) št. 1176/2011. Glavne ugotovitve ocene makroekonomskih ranljivosti za Slovaško, ki so jo pripravile službe Komisije za namene navedene uredbe, so bile objavljene marca 2024. Komisija je 19. junija 2024 ugotovila, da na Slovaškem obstajajo makroekonomska neravnotežja. Slovaška se sooča predvsem z ranljivostmi, povezanimi s stroškovno konkurenčnostjo, zunanjim saldom, trgom stanovanjskih nepremičnin in zadolženostjo gospodinjstev, ki vztrajajo kljub nekolikšnemu nedavnemu izboljšanju, ukrepi politike pa še niso bili sprejeti. Za Slovaško je bil leta 2023 opravljen poglobljeni pregled, v okviru katerega je bilo ocenjeno, da njene ranljivosti ne pomenijo makroekonomskih neravnotežij, saj naj bi se v srednjeročnem obdobju zmanjšale. Te ranljivosti se zmanjšujejo, vendar ne tako hitro, kot je bilo pričakovano pred enim letom. Poleg tega se zdi, da je izboljšanje ciklično, pri čemer so strukturne ranljivosti videti zakoreninjene, ukrepov politike pa ni. Velik primanjkljaj na tekočem računu se je lani izboljšal, vendar naj bi ostal vidno negativen, kar naj bi vodilo v nadaljevanje znatno negativnega neto stanja mednarodnih naložb. Osnovna inflacija se je izkazala za bolj kočljivo od pričakovanj in je ostala višja od povprečja euroobmočja, medtem ko stroški dela na enoto še naprej naraščajo bolj kot v večini trgovinskih partneric. Ni pričakovati, da se bodo ti cenovni in stroškovni pritiski letos ali prihodnje leto izrazito zmanjšali, kar bi lahko oviralo izboljšanje konkurenčnosti in trgovinske bilance. Zadolževanje gospodinjstev se je z leti znatno povečalo, leta 2023 pa se je ob

([9]) ST 10156/21; ST 10156/21 ADD 1).

([10]) Izvedbeni sklep Sveta z dne 14. julija 2023 o spremembi Izvedbenega sklepa z dne 13. julija 2021 o odobritvi ocene načrta za okrevanje in odpornost za Slovaško (ST 11205/23 INIT; ST 11205/23 ADD 1).

([11]) Uredba Sveta (ES) št. 1466/97 z dne 7. julija 1997 o okrepitvi nadzora nad proračunskim stanjem ter o nadzoru in usklajevanju gospodarskih politik (UL L 209, 2.8.1997, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1466/oj).

upadu hipotekarnih posojil upočasnilo. Cene stanovanjskih nepremičnin so se znižale, vendar so še vedno nekoliko precenjene in naj bi se ponovno povišale, saj je ponudba stanovanj še vedno omejena. Povpraševanje po stanovanjih podpirajo ukrepi politike, kot so nedavno uvedene subvencije za hipotekarna posojila, ki zavirajo transmisijski mehanizem denarne politike in so fiskalno drage. Fiskalna prilagoditev je bila odložena, visok javnofinančni primanjkljaj pa naj bi se letos poslabšal, medtem ko naj bi se delež javnega dolga v BDP v letih 2024 in 2025 kljub podporni rasti BDP povečal, kar ustvarja pritisk navzgor na domače povpraševanje. Na splošno ukrepi politike ne zadoščajo za odpravo ugotovljenih ranljivosti, kar prispeva k njihovi zakoreninjenosti. Fiskalna prilagoditev bi prispevala k znižanju osnovne inflacije in krepitvi zunanjega položaja ter zajezitvi rasti javnega dolga; podlaga za takšno prilagoditev pa bi moral biti postopek v zvezi s čezmernim primanjkljajem. Potrebni so tudi ukrepi za izboljšanje cenovne in necenovne konkurenčnosti ter zmanjšanje tveganj, povezanih s trgom stanovanjskih nepremičnin in kopičenjem zadolženosti gospodinjstev, vključno z razvojem delujočega najemniškega trga.

(11) Na podlagi podatkov, ki jih je potrdil Eurostat, se je primanjkljaj sektorja država na Slovaškem povečal z 1,7 % BDP v letu 2022 na 4,9 % v letu 2023, dolg sektorja država pa se je zmanjšal s 57,7 % BDP konec leta 2022 na 56,0 % konec leta 2023. Kot je bilo napovedano v sporočilu Komisije z dne 8. marca 2023 z naslovom Smernice za fiskalno politiko za leto 2024, je Komisija na podlagi podatkov o realizaciji za leto 2023 in v skladu z veljavnimi pravnimi določbami spomladi 2024 izvedla prvi korak za začetek postopkov v zvezi s čezmernim primanjkljajem, ki temeljijo na primanjkljaju. Komisija je 19. junija 2024 izdala poročilo na podlagi člena 126(3) Pogodbe. V tem poročilu je bil ocenjen proračunski položaj Slovaške, saj je primanjkljaj sektorja država v letu 2023 presegel referenčno vrednost 3 % BDP iz Pogodbe. V poročilu je bilo ugotovljeno, da glede na to oceno in ob upoštevanju mnenja Ekonomsko-finančnega odbora, oblikovanega na podlagi člena 126(4) Pogodbe, Komisija julija 2024 namerava predlagati začetek postopka v zvezi s čezmernim primanjkljajem za Slovaško s priporočilom Svetu za sprejetje sklepa na podlagi člena 126(6) Pogodbe o obstoju čezmernega primanjkljaja na Slovaškem.

(12) Svet je 12. julija 2022 Slovaški priporočil ([12]), naj v letu 2023 ukrepa, da bi zagotovila preudarno fiskalno politiko, predvsem z omejitvijo rasti nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov pod srednjeročno potencialno rast BDP ([13]), ob upoštevanju nadaljnje začasne in ciljno usmerjene podpore gospodinjstvom in podjetjem, ki so najbolj ranljiva za povišanja cen energije, ter ljudem, ki bežijo iz Ukrajine. Obenem je Slovaški priporočil, naj bo pripravljena prilagoditi trenutno porabo spreminjajočim se razmeram. Slovaški je bilo priporočeno tudi, naj razširi javne naložbe za zeleni in digitalni prehod ter energetsko varnost, ob upoštevanju pobude REPowerEU, med drugim tudi z uporabo Mehanizma in drugih skladov Unije. Po ocenah Komisije je bila fiskalna naravnanost ([14]) v letu 2023 v razmerah visoke inflacije ekspanzivna in je znašala 6,1 % BDP. Rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov (brez diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov) v letu 2023 je imela ekspanziven učinek na fiskalno naravnanost v višini 3,8 % BDP. To vključuje za 0,2 % BDP nižje stroške ciljno usmerjenih izrednih podpornih ukrepov za gospodinjstva in podjetja, ki so najbolj ranljiva za zvišanje cen energije, ter za 0,1 % BDP nižje stroške zagotavljanja začasne zaščite razseljenim osebam iz Ukrajine. Ekspanzivni učinek nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov nad srednjeročno potencialno rastjo BDP torej ni bil posledica ciljno usmerjene podpore gospodinjstvom in podjetjem, ki so najbolj ranljiva za povišanje cen energije, ter ljudem, ki bežijo iz Ukrajine. Ekspanzivna rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov (brez diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov) je bila posledica izrednih energetskih ukrepov, ki niso bili ciljno usmerjeni, trajnega povišanja plač v javnem sektorju ter socialnih prejemkov in nadomestil, višje porabe za zdravstveno varstvo ter nižjih stopenj davka na dodano vrednost za izbrane proizvode. Rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov leta 2023 torej ni bila v skladu s priporočilom Sveta z dne 12. julija 2022. Odhodki, ki se financirajo z nepovratnimi sredstvi iz Mehanizma in drugih skladov Unije, so v letu 2023 znašali 3,2 % BDP. Nacionalno financirane naložbe so v letu 2023 znašale 3,2 % BDP, kar pomeni letno povečanje za 0,8 odstotne točke v primerjavi z letom 2022. Slovaška je dodatne naložbe financirala iz Mehanizma in drugih skladov Unije. Tako je financirala javne naložbe za zeleni in

([12]) Priporočilo Sveta z dne 12. julija 2022 v zvezi z nacionalnim reformnim programom Slovaške za leto 2022 in mnenje Sveta o programu stabilnosti Slovaške za leto 2022 (UL C 334, 1.9.2022, str. 205).

([13]) Glede na pomladansko napoved Komisije 2024 je srednjeročna rast potencialnega proizvoda Slovaške v letu 2023 na podlagi 10-letne povprečne realne stopnje potencialne rasti in deflatorja BDP za leto 2023 nominalno ocenjena na 12,4 %.

([14]) Fiskalna naravnanost je opredeljena kot merilo spremembe osnovnega proračunskega položaja sektorja država na letni ravni. Cilj te naravnanosti je oceniti gospodarsko spodbudo, ki izhaja iz fiskalnih politik, tako tistih, ki se financirajo na nacionalni ravni, kot tistih, ki se financirajo iz proračuna Unije. Fiskalna naravnanost se meri kot razlika med (i) srednjeročno potencialno rastjo in (ii) spremembo primarnih odhodkov brez diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov (in brez začasnih izrednih ukrepov, povezanih s krizo zaradi COVID-19), vključno z odhodki, ki se financirajo z nepovratno podporo (nepovratnimi sredstvi) v okviru Mehanizma in drugih skladov Unije. Negativni predznak kazalnika označuje ekspanzivno fiskalno politiko, pozitivni pa restriktivno.

digitalni prehod ter energetsko varnost, na primer naložbe v energetsko infrastrukturo in promet z ničelnimi emisijami ter energetsko učinkovitost stavb. Te javne naložbe se delno financirajo iz Mehanizma in drugih skladov Unije.

(13) Makroekonomski scenarij, na katerem temeljijo proračunske projekcije, v programu stabilnosti za leto 2024 predvideva realno rast BDP v višini 2,0 % v letu 2024 in 3,1 % v letu 2025, inflacija, merjena z indeksom cen življenjskih potrebščin (HICP), pa naj bi v letu 2024 znašala 3,2 %, v letu 2025 pa 4,4 %. Primanjkljaj sektorja država naj bi se v letu 2024 povečal na 5,9 % BDP in v letu 2025 zmanjšal na 5,4 %, medtem ko naj bi se dolg sektorja država kot odstotek BDP do konca leta 2024 povečal na 58,6 %, do konca leta 2025 pa na 59,8 %. Po letu 2025 naj bi se primanjkljaj sektorja država postopoma zmanjšal na 5,2 % BDP v letu 2026 in se v letu 2027 povečal na 5,5 % BDP. Za saldo sektorja država se tako načrtuje, da v obdobju, ki ga zajema program, ne bo vrnil pod referenčno vrednost za primanjkljaj iz Pogodbe, ki znaša 3 % BDP. Dolg sektorja država kot odstotek BDP pa naj bi se po letu 2025 povečal na 63,6 % v letu 2026 in na 67,8 % v letu 2027.

(14) Glede na pomladansko napoved Komisije 2024 naj bi realni BDP zrasel za 2,2 % v letu 2024 in za 2,9 % v letu 2025, inflacija, merjena s HICP, pa naj bi znašala 3,1 % v letu 2024 in 3,6 % v letu 2025.

(15) V pomladanski napovedi Komisije 2024 je predviden javnofinančni primanjkljaj v višini 5,9 % BDP v letu 2024, medtem ko naj bi se dolg sektorja država kot odstotek BDP do konca leta 2024 povečal na 58,5 %. Povečanje primanjkljaja v letu 2024 je predvsem posledica nadaljevanja obstoječih podpornih ukrepov za cene energije in novih ukrepov, ki povečujejo odhodke, kot so trajno povišanje 13. izplačila pokojnin, večja poraba za zdravstveno varstvo, ustanovitev novega ministrstva za turizem in šport, sprememba zakona o izobraževanju, ki uvaja zakonsko pravico do sprejema v vrtec za otroke, starejše od treh let, in izboljšuje pravice otrok s posebnimi izobraževalnimi potrebami, ter uvedba pogodb na podlagi uspešnosti na javnih univerzah. Glede na ocene Komisije naj bi bila fiskalna naravnanost v letu 2024 restriktivna in naj bi znašala 1,4 % BDP.

(16) Glede na pomladansko napoved Komisije 2024 naj bi se z nepovratno podporo (nepovratnimi sredstvi) iz Mehanizma v letu 2024 financirali odhodki v višini 1,2 % BDP v primerjavi z 0,5 % BDP v letu 2023. Odhodki, financirani z nepovratnimi sredstvi iz Mehanizma, bodo omogočili visokokakovostne naložbe in reforme za povečanje produktivnosti brez neposrednega učinka na saldo ali dolg sektorja država na Slovaškem.

(17) Svet je 14. julija 2023 Slovaški priporočil [15], naj zagotovi preudarno fiskalno politiko, predvsem z omejitvijo nominalnega povečanja nacionalno financiranih neto primarnih odhodkov [16] v letu 2024 na največ 5,7 %. Države članice so bile pozvane, naj pri izvrševanju svojih proračunov za leto 2023 in pripravi osnutkov proračunskih načrtov za leto 2024 upoštevajo, da bo Komisija na podlagi podatkov o realizaciji za leto 2023 Svetu predlagala začetek postopkov v zvezi s čezmernim primanjkljajem, ki temeljijo na primanjkljaju. Glede na pomladansko napoved Komisije 2024 naj bi se nacionalno financirani očiščeni primarni odhodki Slovaške v letu 2024 povečali za 6,2 %, kar presega priporočeno najvišjo stopnjo rasti. Presežek nad priporočeno najvišjo stopnjo rasti nacionalno financiranih očiščenih primarnih odhodkov v letu 2024 ustreza 0,2 % BDP. Pri tem obstaja tveganje, da to ne bo v celoti skladno s priporočilom Sveta.

(18) Poleg tega je Svet Slovaški priporočil, naj ukrepa tako, da v letih 2023 in 2024 čim prej postopoma odpravi veljavne izredne energetske podporne ukrepe ter pri tem uporabi s tem povezane prihranke za zmanjšanje javnofinančnega primanjkljaja. Svet je Slovaški nadalje priporočil, naj, če bodo zaradi ponovnih zvišanj cen energije potrebni novi ali nadaljnji podporni ukrepi, zagotovi, da bodo ti usmerjeni v zaščito ranljivih gospodinjstev in podjetij, da bodo fiskalno vzdržni in da bodo ohranili spodbude za varčevanje z energijo. Glede na pomladansko napoved Komisije 2024 so neto proračunski stroški [17] izrednih energetskih podpornih ukrepov ocenjeni na 2,1 % BDP v letu 2023, v letu 2024 pa naj bi znašali 0,4 % ter v letu 2025 0,0 %. Konkretno, predvideva se, da bo omejitev cen plina za gospodinjstva ostala v veljavi tudi v letu 2024. Če bi se povezani prihranki porabili za zmanjšanje javnofinančnega

[15] Priporočilo Sveta z dne 14. julija 2023 v zvezi z nacionalnim reformnim programom Slovaške za leto 2023 in mnenje Sveta o programu stabilnosti Slovaške za leto 2023 (UL C 312, 1.9.2023, str. 233).

[16] Očiščeni primarni odhodki so opredeljeni kot nacionalno financirani odhodki brez (i) diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov, (ii) odhodkov za obresti, (iii) odhodkov za ciklično brezposelnost ter (iv) enkratnih in drugih začasnih ukrepov.

[17] Številka predstavlja raven letnih proračunskih stroškov navedenih ukrepov, vključno s prihodki in odhodki ter, kadar je ustrezno, brez prihodkov od davkov na nepričakovane dobičke dobaviteljev energije.

primanjkljaja, kot je priporočil Svet, bi te projekcije pomenile fiskalno prilagoditev v višini 1,7 % BDP v letu 2024, nacionalno financirani očiščeni primarni odhodki ([18]) pa bi imeli v navedenem letu restriktiven učinek na fiskalno naravnanost v višini 0,2 % BDP. Izredni energetski podporni ukrepi naj v letih 2023 in 2024 ne bi bili čimprej postopoma odpravljeni. Pri tem obstaja tveganje, da to ne bo skladno s priporočilom Sveta. Poleg tega naj se s tem povezani prihranki ne bi v celoti uporabili za zmanjšanje javnofinančnega primanjkljaja. Tudi pri tem obstaja tveganje za neskladnost s priporočilom Sveta. Proračunski stroški izrednih energetskih podpornih ukrepov, namenjenih zaščiti ranljivih gospodinjstev in podjetij, so v letu 2024 ocenjeni na 0,0 % BDP (0,0 % v letu 2023).

(19) Svet je Slovaški poleg tega priporočil, naj ohrani nacionalno financirane javne naložbe in zagotovi učinkovito črpanje nepovratnih sredstev iz Mehanizma in drugih skladov Unije, predvsem za spodbujanje zelenega in digitalnega prehoda. Glede na pomladansko napoved Komisije 2024 naj bi se nacionalno financirane javne naložbe s 3,2 % BDP v letu 2023 zmanjšale na 3,0 % BDP v letu 2024. To zmanjšanje je posledica konca programskega obdobja 2014–2020 za strukturne sklade Unije, za katere so bila sredstva na voljo do leta 2023. Razlog je tudi odlog dobave vojaške opreme na leto 2025. Ob upoštevanju teh dodatnih dejavnikov se za javne naložbe v letu 2024 ocenjuje, da so skladne s priporočili Sveta. Javnofinančni odhodki, ki se financirajo s prihodki iz skladov Unije, vključno z nepovratnimi sredstvi iz Mehanizma, pa naj bi se v letu 2023 zmanjšali s 3,2 % BDP na 2,0 % BDP v letu 2024. To zmanjšanje je posledica konca programskega obdobja 2014–2020 za strukturne sklade Unije, za katere so bila sredstva na voljo do leta 2023.

(20) Na podlagi ukrepov politike, znanih na presečni datum napovedi, in ob predpostavki nespremenjene politike pomladanska napoved Komisije 2024 v letu 2025 predvideva javnofinančni primanjkljaj v višini 5,4 % BDP. Zmanjšanje primanjkljaja v letu 2025 je predvsem posledica večjih prihodkov zaradi višjega nominalnega BDP ob močnejši inflaciji. Dolg sektorja država kot odstotek BDP naj bi se do konca leta 2025 povečal na 59,9 %. Preudarna fiskalna politika naj bi prispevala k znižanju osnovne inflacije, ki je precej nad povprečjem euroobmočja in bi lahko, če bo ostala visoka, privedla do zmanjšanja konkurenčnosti in krepitve zunanjega položaja.

(21) Slovaškemu davčnemu sistemu bi lahko koristila rasti prijaznejša davčna mešanica, ki bi povečala udeležbo na trgu dela, hkrati pa spodbujala varstvo okolja in vzdržnost javnih financ ter izboljšala pravičnost. Trenutno so davki na dohodek od dela kot delež skupnih davkov peti najvišji v Uniji, in sicer znašajo 52,4 %. Slovaška ima razmeroma visok davčni primež za osebe z nižjimi dohodki, kar odvrača od udeležbe na trgu dela, saj je obdavčitev dohodka od dela manj progresivna od povprečja Unije. Na javnofinančne prihodke in delovne pogoje negativno vpliva velika vrzel v davkih, prispevkih za socialno varnost in nedavčnih obveznih plačilih med zaposlenimi in samozaposlenimi, zaradi česar je delež samozaposlenih oseb, ki kažejo znake odvisnosti, največji v Uniji. Na Slovaškem prihodki od periodičnega davka na premoženje zaostajajo za prihodki v Uniji in znašajo le 0,4 % BDP v primerjavi s povprečjem Unije, ki znaša 1 %. Ta razkorak izhaja iz slovaškega sistema obdavčitve glede na površino, ki izračunava davke na podlagi velikosti nepremičnin in ne njihove tržne vrednosti, kar povzroča stagnacijo davčnih prihodkov, medtem ko so se cene stanovanjskih nepremičnin v zadnjih letih zvišale. Na področju okoljske obdavčitve je bila Slovaška v letu 2022 zelo uspešna, saj je presegla povprečje Unije pri okoljskih davkih, in sicer tako glede na BDP kot pri deležu skupne obdavčitve. Vendar je bilo to predvsem zaradi visokih prihodkov od davkov na energijo, ki so posledica znatne davčne osnove. Nasprotno pa so bili prihodki od davkov na promet, onesnaževanje in vire pod povprečjem Unije, kar kaže na potencial za okrepitev uporabe načela „onesnaževalec plača“. Kljub opaznemu izboljšanju v zadnjih letih vrzel v izpolnjevanju davčnih obveznosti pri DDV ostaja nad povprečjem Unije. Vendar jo je Slovaška med letoma 2010 in 2021 uspela znatno zmanjšati zaradi obveznega poročanja o vseh domačih transakcijah in transakcijah znotraj Unije, uvedenega z letom 2014, skupaj s širšo uporabo mehanizma obrnjene davčne obveznosti. Ukrepi za racionalizacijo sistemov plačevanja davkov, prispevkov za socialno varnost in nedavčnih obveznih plačil lahko skupaj z ukrepi za znižanje upravnih stroškov in stroškov izpolnjevanja obveznosti povečajo javne prihodke in podprejo vzdržnost javnih financ. V zadnjih letih je Slovaška sprejela več ukrepov, ki niso ciljno usmerjeni in bi lahko negativno vplivali na primer na cene nepremičnin in cenovno konkurenčnost, kar bi lahko povzročilo tudi nepravično porazdelitev virov. Poleg tega nezadostno izvajanje obstoječih pregledov porabe v okviru proračunskega postopka preprečuje realizacijo ugotovljenih prihrankov, ki bi lahko koristili javnim financam. Poleg tega bi lahko nadaljnje izboljšave digitalizacije davčne uprave, predvsem na področju izdajanja elektronskih računov in predhodno

([18]) Ta učinek se meri kot sprememba primarnih odhodkov sektorja država brez (i) dodatnega proračunskega učinka diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov, (ii) enkratnih odhodkov, (iii) odhodkov za ciklično brezposelnost ter (iv) odhodkov, ki se financirajo z nepovratno podporo (nepovratnimi sredstvi) iz Mehanizma in drugih skladov Unije, glede na srednjeročno (10-letno) povprečno potencialno nominalno stopnjo rasti BDP, izražena kot razmerje do nominalnega BDP.

izpolnjenih davčnih napovedi, dodatno prispevale k zmanjšanju izgub v davčnem sistemu, olajšale izpolnjevanje davčnih obveznosti in znižale njegove stroške.

(22) Načrt za okrevanje in odpornost v skladu s členom 19(3), točka (b), Uredbe (EU) 2021/241 in merilom 2.2 iz Priloge V k navedeni uredbi vključuje obsežen nabor reform in naložb, ki se vzajemno krepijo in ki jih je treba izvesti do leta 2026. Te reforme in naložbe naj bi prispevale k učinkoviti obravnavi vseh ali znatnega dela izzivov, opredeljenih v zadevnih specifičnih priporočilih za državo. Glede na kratek časovni okvir je hitro nadaljevanje učinkovitega izvajanja načrta za okrevanje in odpornost, vključno s poglavjem REPowerEU, bistveno, da bi Slovaška z zelenim in digitalnim prehodom ter ob hkratnem zagotavljanju socialne pravičnosti povečala svojo dolgoročno konkurenčnost. Za izpolnitev zavez iz načrta za okrevanje in odpornost do avgusta 2026 je bistveno, da Slovaška nadaljuje izvajanje reform in pospeši naložbe, tako da odpravi zadevne izzive, hkrati pa zagotovi učinkovito upravljanje in močno upravno zmogljivost. Slovaška se sooča z različnimi ovirami za uspešno izvajanje načrta za okrevanje in odpornost, saj obstaja tveganje, da številni veliki naložbeni projekti ne bodo izvedeni. Izvajanje naložb se upočasnjuje, predvsem na področju zdravstvenega varstva, prenove stavb, razogljičenja industrije, varstva narave in upravljanja voda. Tudi nekatere trenutne reforme ne napredujejo skladno z načrti, na primer na področju krajinskega načrtovanja, in lahko pomenijo dodatne ovire. Slovaška javna uprava se sooča s strukturno nizko učinkovitostjo in pomanjkanjem upravnih zmogljivosti na različnih ravneh države za izvajanje kompleksnih reform in naložb. Druge ovire, ki jih je treba odpraviti, so povezane na primer z javnimi naročili in dolgotrajnimi postopki za izdajo dovoljenj, kar povzroča znatne zamude. Sistematično vključevanje lokalnih in regionalnih organov, socialnih partnerjev, civilne družbe in drugih ustreznih deležnikov ostaja pomembno, da se zagotovi široko prevzemanje odgovornosti za uspešno izvajanje načrta za okrevanje in odpornost.

(23) Slovaška mora v skladu s členom 18 Uredbe (EU) 2021/1060 Evropskega parlamenta in Sveta ([19]) v okviru vmesnega pregleda programov kohezijske politike do marca 2025 pregledati svoj program, ki ga podpirajo Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR), Evropski socialni sklad plus (ESS+), Kohezijski sklad in Sklad za pravični prehod (SPP), pri čemer mora med drugim upoštevati izzive, opredeljene v ustreznih priporočilih za državo, sprejetih v letu 2024, ter svoj nacionalni energetski in podnebni načrt. Ta pregled je podlaga za dokončno dodelitev sredstev Unije, vključenih v vsak program. Slovaška je dosegla napredek pri izvajanju programov kohezijske politike in evropskega stebra socialnih pravic, vendar še vedno obstajajo znatne regionalne razlike v gospodarskem in socialnem razvoju med regijo glavnega mesta in drugimi regijami. Bistveno je pospešiti izvajanje programov kohezijske politike in nadaljevati izvajanje prednostnih nalog, dogovorjenih v programih, ki ostajajo relevantne. Še posebej je pomembno okrepiti upravno zmogljivost lokalnih, regionalnih in nacionalnih organov ter izboljšati partnerstvo in prevzemanje odgovornosti, tudi z večjim vključevanjem deležnikov civilne družbe. Potrebna bodo nadaljnja prizadevanja za okrepitev socialnega in gospodarskega vključevanja marginaliziranih romskih skupnosti z izboljšanjem njihovih življenjskih pogojev, zagotavljanjem dostopa do visokokakovostnega nesegregiranega izobraževanja in usposabljanja ter podporo njihovemu vključevanju na trg dela. Hkrati je treba dokončati načrtovane naložbe v infrastrukturo za pitno vodo in odpadne vode. Poleg tega so za zeleni prehod ključne načrtovane naložbe v krožno gospodarstvo, ravnanje z odpadki in večjo energetsko učinkovitost javnih in stanovanjskih stavb. Enako pomemben ostaja nadaljnji napredek pri razvoju obnovljivih virov energije in razogljičenju gospodarstva. Za boj proti dolgotrajni brezposelnosti je treba okrepiti aktivne politike trga dela. V zvezi s tem so ključni učinkoviti programi preusposabljanja in izobraževanja odraslih. Poleg tega je zagotavljanje kakovostne in cenovno dostopne predšolske vzgoje in varstva za otroke, mlajše od treh let, bistveno za spodbujanje enakosti spolov na trgu dela in v družbi.

(24) V okviru vmesnega pregleda programov kohezijske politike je treba dodatno pozornost nameniti potencialu za spodbujanje naložb v trajnostno rabo naravnih virov, predvsem glede na zaostanke pri naložbah na tem področju iz prejšnjega programskega obdobja. Slovaška bi lahko v podporo preoblikovanju industrije uporabila tudi platformo za strateške tehnologije za Evropo, vzpostavljeno z Uredbo (EU) 2024/795 Evropskega parlamenta in Sveta ([20]), in

([19]) Uredba (EU) 2021/1060 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. junija 2021 o določitvi skupnih določb o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu plus, Kohezijskem skladu, Skladu za pravični prehod in Evropskem skladu za pomorstvo, ribištvo in akvakulturo ter finančnih pravil zanje in za Sklad za azil, migracije in vključevanje, Sklad za notranjo varnost in Instrument za finančno podporo za upravljanje meja in vizumsko politiko (UL L 231, 30.6.2021, str. 159, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj).

([20]) Uredba (EU) 2024/795 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. februarja 2024 o vzpostavitvi platforme za strateške tehnologije za Evropo (platforma STEP) in spremembi Direktive 2003/87/ES ter uredb (EU) 2021/1058, (EU) 2021/1056, (EU) 2021/1057, (EU) št. 1303/2013, (EU) št. 223/2014, (EU) 2021/1060, (EU) 2021/523, (EU) 2021/695, (EU) 2021/697 in (EU) 2021/241 (UL L, 2024/795, 29.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/795/oj).

sicer na področju digitalnih tehnologij in visokotehnoloških inovacij, čistih in z viri gospodarnih tehnologij ter biotehnologije.

(25) Poleg gospodarskih in socialnih izzivov, obravnavanih z načrtom za okrevanje in odpornost ter drugimi skladi Unije, se Slovaška sooča z več dodatnimi izzivi, povezanimi s pravosodnim in protikorupcijskim okvirom, pomanjkanjem preglednosti in konkurence v postopkih javnega naročanja, trgom dela, nezadostnim doseganjem temeljnih spretnosti, nezadostno vključenostjo in nizkimi stopnjami vpisa v predšolsko vzgojo in varstvo, prilagajanjem podnebnim spremembam, ohranjanjem naravnih virov in okvirom krožnega gospodarstva.

(26) Nedavne zakonodajne spremembe, predvsem kazenskega zakonika, in ukinitev posebnega tožilstva povzročajo resne pomisleke glede neodvisnosti in integritete pravosodnega sistema in sistema kazenskega pregona na Slovaškem. Brez ustreznih zaščitnih ukrepov bi lahko ta razvoj dogodkov oslabil zmogljivost kazenskopravnega sistema in učinkovitost boja proti korupciji, vključno z odvračanjem, preiskovanjem in pregonom primerov korupcije in goljufij na visoki ravni. Obstaja tveganje, da bo predvidena reorganizacija policije, specializirane za boj proti korupciji (NAKA), še dodatno vplivala na situacijo. Zaskrbljenost vzbujata tudi nedavna razrešitev več članov sodnega sveta pred koncem njihovega mandata in pomanjkanje zaščitnih ukrepov za zagotovitev neodvisnosti sodnega sveta. Ta razvoj dogodkov bi lahko oviral poslovno in regulativno okolje Slovaške ter s tem njeno konkurenčnost.

(27) Razdrobljen sistem upravljanja na Slovaškem in šibko usklajevanje med različnimi ravnmi javne uprave ovirata poslovno okolje in predvsem zmožnost države za učinkovito izvajanje politik in naložbenih projektov. Poleg tega sta zagotavljanje kakovostnih javnih storitev ter finančna neodvisnost lokalnih in regionalnih organov na splošno šibka. To skupaj z nadaljnjo uporabo hitrih zakonodajnih postopkov povzroča pomanjkanje predvidljivosti v regulativnem okviru. Čeprav naj bi načrt za okrevanje in odpornost poenostavil postopke javnega naročanja, so na Slovaškem še vedno prisotni tudi izzivi, povezani s pomanjkanjem preglednosti in konkurence pri javnem naročanju. To ponazarja dejstvo, da je bilo 33 % javnih naročil v letu 2023 oddanih v postopkih z enim samim ponudnikom. Zaradi teh izzivov se javno naročanje ne uporablja v zadostni meri in strateško za doseganje pomembnih ciljev politike, kar ovira napredek pri zelenem in digitalnem prehodu ter zmožnost Slovaške, da izboljša svoj gospodarski potencial. Nedavno predlagane spremembe okvira za javna naročila in nova zakonodaja o strateških naložbah bi lahko dodatno omejile preglednost in konkurenco pri javnih naročilih ter zmanjšale ustrezne zaščitne ukrepe, predvsem za velike naložbe.

(28) Razmeroma visok delež učencev na Slovaškem nima minimalne ravni temeljnih spretnosti pri matematiki, branju in naravoslovju. Raziskava programa mednarodne primerjave dosežkov učencev iz leta 2022, ki jo je izvedla Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj, kaže, da je Slovaška pri temeljnih spretnostih med najmanj uspešnimi državami, saj je več kot 30 % učencev premalo uspešnih pri matematiki in branju, delež zelo uspešnih učencev pa se je zmanjšal, kar ovira dolgoročni inovacijski potencial in konkurenčnost države. Rezultati kažejo tudi izrazito vrzel v dosežkih pri učencih iz socialno-ekonomsko prikrajšanih okolij, vključno z marginaliziranimi romskimi skupnostmi, saj 62,6 % učencev ni pridobilo temeljnih spretnosti pri matematiki. To se ujema z večjimi razlikami v slovaškem izobraževalnem sistemu. Slovaški načrt za okrevanje in odpornost vsebuje številne ukrepe na področju izobraževanja, vendar ti niso dovolj ciljno usmerjeni, da bi se povečal delež otrok s temeljnimi spretnostmi. Pri izobraževanju in usposabljanju učiteljev bi bilo koristno, da bi bilo bolj osredotočeno na podpiranje razvoja temeljnih spretnosti učencev. Poleg tega učiteljski poklic ni dovolj privlačen za odpravo pomanjkanja usposobljenega kadra. Mogoče bi bilo izboljšati kakovost izobraževanja in usposabljanja učiteljev ter povečati razpoložljivost pomočnikov učiteljev, pa tudi priložnosti za vzajemno učenje in mentorstvo. Poleg tega obstaja velik potencial za povečanje vpisa predšolskih otrok v vzgojo in varstvo, in sicer s povečanjem razpoložljivosti mest za vzgojo in varstvo predšolskih otrok ter spodbujanjem staršev k vpisu otrok. Slovaški načrt za okrevanje in odpornost podpira povišanje stopnje vpisa predšolskih otrok, starejših od treh let, vendar je bil po podatkih Eurostata ([21]) leta 2023 v vzgojo in varstvo vpisanih le 1 % vseh predšolskih otrok, mlajših od treh let, kar je najnižja stopnja vpisa v Uniji. Večja udeležba predšolskih otrok v vzgoji in varstvu prispeva k boljši pripravi otrok na pridobivanje spretnosti pozneje v življenju, zmanjšuje zgodnje opuščanje šolanja in spodbuja udeležbo staršev, predvsem žensk, na trgu dela.

([21]) Raziskava EU SILC.

(29) Neto odvzemi ogljika Slovaške v sektorjih rabe zemljišč, spremembe rabe zemljišč in gozdarstva naj bi se znatno zmanjšali, kar kaže, da država do leta 2030 ne bo dosegla cilja - 6 821 kt ekvivalenta CO_2 v skladu z Uredbo (EU) 2018/841 Evropskega parlamenta in Sveta ([22]). To je tesno povezano z nezadostno oceno podnebnih tveganj na Slovaškem in izzivi pri prenosu informacij o podnebnih tveganjih v praktične rešitve. Da bi se ta trend v prihodnjih letih obrnil, bo pomembno, da država pospeši ukrepe za prilagajanje podnebnim spremembam, vključno s sonaravnimi rešitvami, in jih vključi v ustrezne nacionalne politike, da bi se dokončala določitev zavarovanih naravnih območij in spodbujala trajnostna raba naravnih virov. Hkrati so potrebni nadaljnji ukrepi politike za spodbujanje prehoda na krožno gospodarstvo. Slovaška tvega, da ne bo dosegla svojega cilja za leto 2025 glede trdnih komunalnih odpadkov (55 %), za katerim je v letu 2020 še zaostajala za 19,2 odstotne točke, in cilja glede odpadne embalaže za leto 2025 (65 %), za katerim je v letu 2020 zaostajala za 5,3 odstotne točke ([23]). Slovaški bi koristilo boljše ravnanje z odpadnimi viri, da se omeji odlaganje odpadkov ter poveča ponovna uporaba komunalnih odpadkov in odpadne embalaže ter uporaba krožnih materialov v industriji in gradbeništvu.

(30) Zaradi tesne medsebojne povezanosti gospodarstev držav članic euroobmočja in njihovega skupnega prispevka k delovanju ekonomske in monetarne unije je Svet leta 2024 priporočil, naj države članice euroobmočja sprejmejo ukrepe, tudi v okviru svojih načrtov za okrevanje in odpornost, da bi izvedle priporočilo o euroobmočju za leto 2024. Kar zadeva Slovaško, priporočila 1, 2 in 3 prispevajo k izvajanju prvega, drugega, tretjega, četrtega in petega priporočila iz priporočila o euroobmočju za leto 2024.

(31) Ob upoštevanju poglobljenega pregleda Komisije in ugotovitve o obstoju neravnotežij so priporočila v skladu s členom 6 Uredbe (EU) št. 1176/2011 izražena v priporočilih 1 in 3. Politike iz priporočila 1 prispevajo k obravnavanju ranljivosti, povezanih s trgom stanovanjskih nepremičnin, zadolženostjo gospodinjstev in zunanjim položajem. Politike iz priporočila 3 prispevajo k obravnavanju ranljivosti, povezanih s stroškovno konkurenčnostjo. Priporočili 1 in 3 prispevata k odpravljanju neravnotežij in izvajanju priporočil iz priporočila glede euroobmočja za leto 2024 v skladu z uvodno izjavo 30 –

PRIPOROČA, da Slovaška v letih 2024 in 2025 ukrepa tako, da:

1. pravočasno predloži srednjeročni fiskalno-strukturni načrt; v skladu z zahtevami reformiranega Pakta za stabilnost in rast omeji rast očiščenih odhodkov ([24]) v letu 2025 na stopnjo, ki bo med drugim skladna z zmanjševanjem primanjkljaja sektorja država v smeri referenčne vrednosti 3 % BDP iz Pogodbe in ohranjanjem dolga sektorja država na preudarni ravni v srednjeročnem obdobju; poveča učinkovitost davčne mešanice, tudi z zmanjšanjem odvračilnih dejavnikov na trgu dela ter večjo uporabo okoljskih davkov in periodične obdavčitve premoženja; zmanjša drage ukrepe porabe, tudi z izvajanjem pregledov porabe; še naprej krepi izpolnjevanje davčnih obveznosti, med drugim z nadaljnjo digitalizacijo davčne uprave; zmanjša tveganja, povezana z zadolženostjo gospodinjstev, s podpiranjem ponudbe stanovanj in širitvijo najemniškega trga;

2. zagotovi učinkovito upravljanje, okrepi upravno zmogljivost za upravljanje skladov Unije, pospeši naložbe in ohrani zagon pri izvajanju reform; obravnava zadevne izzive, da bi omogočila nadaljnje hitro in učinkovito izvajanje načrta za okrevanje in odpornost, vključno s poglavjem REPowerEU, ter zagotovi dokončanje reform in naložb do avgusta 2026; pospeši izvajanje programov kohezijske politike; se v okviru vmesnega pregleda teh programov še naprej osredotoča na dogovorjene prednostne naloge in sprejme ukrepe za boljše obravnavanje naložbenih potreb na področju trajnostne rabe naravnih virov, pri čemer upošteva priložnosti, ki jih ponuja platforma za strateške tehnologije za Evropo za izboljšanje konkurenčnosti;

([22]) Uredba (EU) 2018/841 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. maja 2018 o vključitvi emisij toplogrednih plinov in odvzemov zaradi rabe zemljišč, spremembe rabe zemljišč in gozdarstva v okvir podnebne in energetske politike do leta 2030 ter spremembi Uredbe (EU) št. 525/2013 in Sklepa št. 529/2013/EU (UL L 156, 19.6.2018, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/841/oj).

([23]) Evropska agencija za okolje in Evropski tematski center za krožno gospodarstvo in rabo virov (2022). Ocena za zgodnje opozarjanje v zvezi s cilji za leto 2025 glede komunalnih odpadkov in odpadne embalaže (https://www.eea.europa.eu/publications/country-profiles-early-warning-assessments).

([24]) V skladu s členom 2, točka 2, Uredbe (EU) 2024/1263 „očiščeni odhodki“ pomenijo javnofinančne odhodke brez odhodkov za obresti, diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov, odhodkov za programe Unije, ki so v celoti izravnani s prihodki iz skladov Unije, nacionalnih odhodkov za sofinanciranje programov, ki jih financira Unija, cikličnih elementov odhodkov za denarna nadomestila za brezposelnost ter enkratnih in drugih začasnih ukrepov.

3. okrepi učinkovitost, neodvisnost in integriteto pravosodnega in protikorupcijskega sistema, tudi z zagotavljanjem ustreznih zaščitnih ukrepov za učinkovito preiskovanje in pregon primerov korupcije na visoki ravni; izboljša konkurenčnost in produktivnost, med drugim z zagotavljanjem preglednosti in konkurence v postopkih javnega naročanja, da bi spodbujala dobro upravljanje in izboljšala učinkovitost javne porabe; okrepi poučevanje temeljnih spretnosti, tudi za otroke iz prikrajšanih okolij, kot so marginalizirane romske skupnosti, ter poveča razpoložljivost in uporabo cenovno dostopne visokokakovostne predšolske vzgoje in varstva za otroke, mlajše od treh let; okrepi ravnanje z odpadnimi viri in ponovno uporabo komunalnih odpadkov in odpadne embalaže ter ohranjanje naravnih virov z vključevanjem sonaravnih rešitev in dokončanjem določitve zavarovanih naravnih območij.

V Luxembourgu, 21. oktobra 2024

Za Svet

predsednik

NAGY I.